

Tibb mütəxəssisləri COVID-19-la mübarizədə ən effektiv üsul olaraq vaksiniyanı göstərirlər. Elə Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın sonuncu brifinqində də koronavirusla mübarizədə ən effektiv yolun vaksiniya olduğunu vurğulandı. Cəmiyyətdə isə vakinlərlə bağlı fikirlər birmənalı deyil.

Modern.az mövzunun aktuallığını nəzərə alaraq, həkim Qalib Əsədovun fikirlərini öyrənib. Onunla müsahibəni təqdim edirik:

- Doktor, ilkin olaraq insanların anlaya biləcəyi bir dildə vaksinin nə olduğunu izah etməni istərdik.

- Ümumiyyətlə, yoluxucu xəstəliklərin müalicəsində vaksiniya geniş tətbiq olunan metoddur. Xüsusilə dayanıqlı immunitet əmələ gətirən xəstəliklərlə - çiçək, qızılca ilə bir dəfə xəstələndinsə, qanda antitellər yaranır və ömrünün sonuna qədər həmin virus sənin üçün təhlükəli olmur.

- Bəs COVID-19-la bağlı vaksinlər?

- Konkret olaraq, COVID-19 virusunun vaksiniyə gəldikdə, bu virusun maddələrilə orqanizmi xəstələndirirlər ki, qanda antitellər yaransın və sən növbəti dəfə koronavirusa yoluxmayasan. Biz yay fəslindən deyirdik sərt karantin rejimi götürülsün, rayonlara gediş-gəliş bərpa olunsun, insanlar havaya çıxsın, bir-birilə təmasda olsun ki, hamının bədənində az miqdarda virus dozası daxil olsun və kollektiv immunitet yaransın. Çində, Cənubi Koreyada yoluxma sayı azalıb, çünki sərt karantin yoxdur. Bu elə vaksiniyanın bir növüdür.

- Bir neçə gün əvvəl TƏBİB-in İdarə heyətinin sədri Ramin Bayramlı vaksinin vacibliyini vurğulasa da, sosial şəbəkələrdə bəzi insanların vaksinlərə inanmadığı və bundan imtina edəcəyilə bağlı fikirlər müzakirə edilir...

- TƏBİB-in həyata keçirmək istədiyi vaksiniyaya gəldikdə, insanların narahatlığı başadüşüləndir. Çünki virusun ölkəmizdə yayıldığı 9 ay boyunca Azərbaycanda mövcud olan səhiyyə qurumları virusla mübarizəni düzgün təşkil etmədi. İlkin olaraq testləşmə, apteklərin dərmanlarla təchizatı yaxşılaşdırılmalı idi. Əvvəldən yaranan narazılıqlar da məhz indiki situasiyada insanların inamsızlığına gətirib çıxarıb. Biz 9 aydır sərt karantin rejimində yaşayırıq. Azərbaycan dünyanın ən uzun və sərt karantin tətbiq edən ölkəsidir. Dünyanın 220 ölkəsi arasında isə yoluxmanın yayılmasına görə 45-ci yeri tutur. Evdə müalicə alanlar, xəstəliyi asimptom keçirənlər, özəl klinikalarda test verənlər bu sayda daxil deyil. Bunlar da daxil edilsəydi, bəlkə də birinci yerdə olardıq.

- Artıq bir neçə ölkənin istehsalı olan vaksinlər 3-cü sınaq mərhələsindədir. Sizcə hansı daha effektiv ola bilər?

- Bu gün dünyada ABŞ-ın "Moderna", İngiltərənin Oxford şirkətinin hazırladığı vaksinlər 3-cü sınaq mərhələsindədir. Bu o deməkdir ki, artıq vaksinlər insanlar üzərində sınaq edilib və uğurlu nəticələr qeydə alınıb. Rusiyanın hazırladığı "Sputnik" vaksini 3-cü mərhələdən keçmədi, çünki ağırlaşmalar oldu.

diki COVID-19-la bağlı vaksini ilkin olaraq kimlərə vuracaqlar? Yaşı 65-dən yuxarı olanlara, hansı ki, biri infarkt keçirib, birinin şəkəri var, birinin təzyiqi var. Yeni yaşı 65-in üzərində tam sağlam olan insan demək olar ki, yoxdur. Bu vaksin həmin insanlar üzərində sınaqda hansı nəticələr olacaq, bu bəlli deyil.

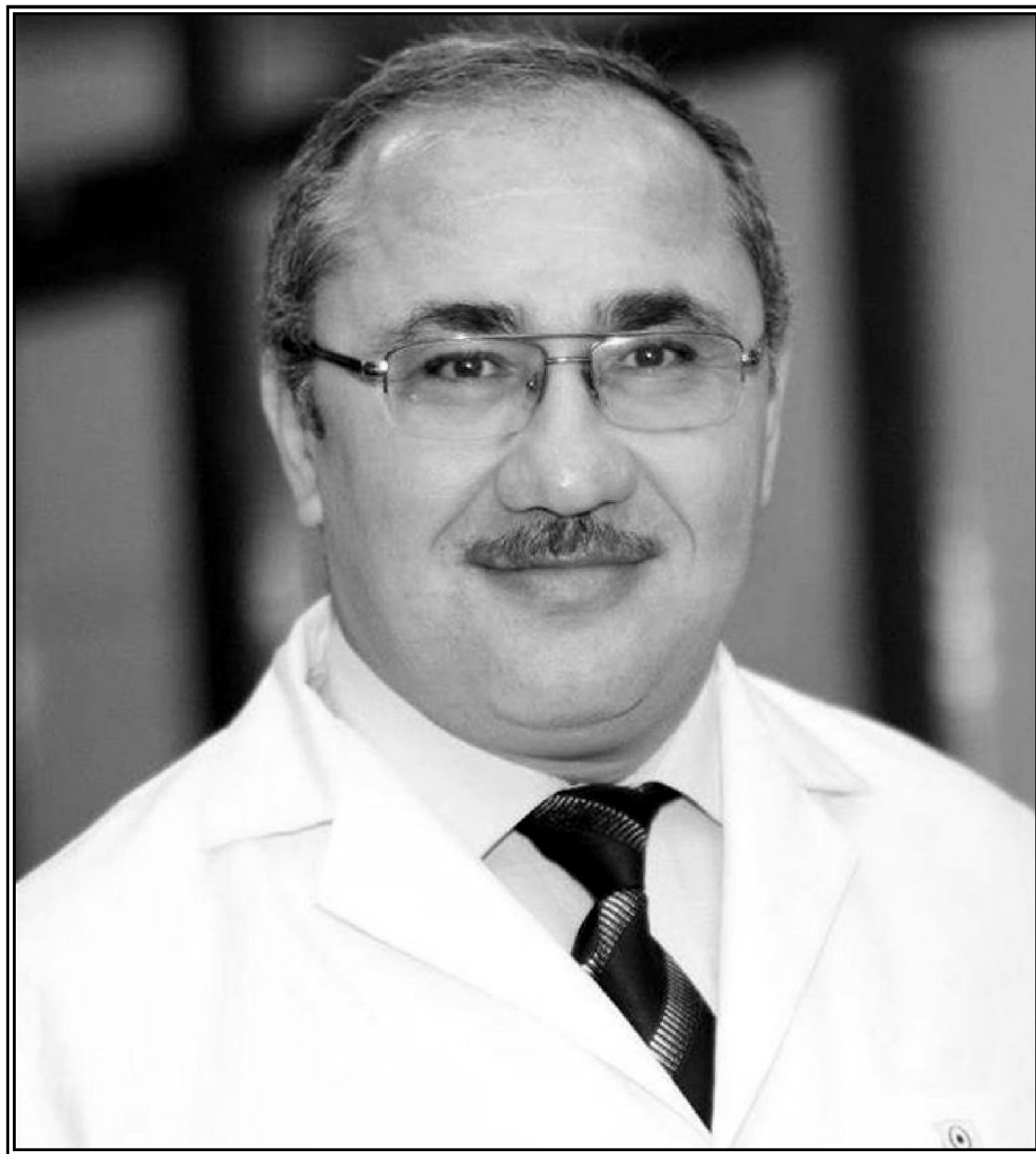
sindəyəm. Çünki koronavirus ailəsinə daxil olan viruslarda dayanıqlı immunitet yaranır. Onda belə çıxır ki, hər altı aydan bir vaksin vurduraq. Biz hələ yaydan deyirdik ki, karantin rejimini aradan götürüb, insanları havaya çıxarmağ, dənizə getməyə icazə verməlidir. Dünya ölkələrinin bir çoxu bunu başa düşdü və

çarpayı sayını artırmaq üçün vaxt qazanmağa hesablanıb.

- Yüklənən səhiyyə sistemi deyəndə, yayda bizim gündəlik yoluxma sayımız 500-600 idi. O vaxt da deyirdilər səhiyyə sistemi yüklənib, yoluxma 4 minə keçib, yenə deyirlər səhiyyə sistemi yüklənib. Bu gün insanlar xəstəxanaya daha çox niyə getmək istəyir,

Həkim Qalib Əsədov:

“Vəziyyətin lap pisləşməsinə istəmərlərsə, testi və dərmanları əlçatan etsinlər”

“İnsan xəstələnir və sən ona dərman verib müalicə edirsən. Vaksin isə tam sağlam adama vurulmalıdır ki, fəsadlaşma olmasın, həm də əlavə təsirlərinin olub-olmadığı yoxlanılsın. Yəni yoxlamaq lazımdır ki, həmin insanın qaraciyərində, böyrəyində, ürəyində hansısa xəstəliklər varmı, başqa orqanlara hansı fəsadlar verə bilər. İndiyə kimi ümumiyyətlə mövcud olan vaksinlər əsasən uşaqlara vurulub”

İnsan xəstələnir və sən ona dərman verib müalicə edirsən. Vaksin isə tam sağlam adama vurulmalıdır ki, fəsadlaşma olmasın, həm də əlavə təsirlərinin olub-olmadığı yoxlanılsın. Yeni yoxlamaq lazımdır ki, həmin insanın qaraciyərində, böyrəyində, ürəyində hansısa xəstəliklər varmı, başqa orqanlara hansı fəsadlar verə bilər. İndiyə kimi ümumiyyətlə mövcud olan vaksinlər əsasən uşaqlara vurulub. Amma uşaq kəllə-beyin travması alıbsa, doğuşdan hansısa qüsurları varsa, ona peyvənd vurulmur. Amma in-

- Belə anlaşılır ki, vaksinin təhlükəsiz olmasına əmin deyilik...

- Əlbəttə, vaksinlərin tam təhlükəsiz, yəni 3-cü sınaqdan neçə insan üzərində müsbət keçməsi barədə məlumat olmasa, insanlar təbii ki, inamsız yanaşacaqlar.

- Vaksiniya qabağı "vaksiniya olunum-olunmayım" sualı qarşısında, çaşqınlıq içərisində olan vətəndaşlarımıza bir həkim olaraq, məsləhətiniz nədir?

- Əslində mən özüm də o insanlardan biriyəm. Mən özüm də bu çaşqınlıq içəri-

karantini götürdü. Bu gün dünyanın heç bir yerində küçəyə SMS-lə çıxmaq yoxdur. Maska taxmaq, məsafə saxlamaq, gigiyena qaydalarına əməl etmək bütün dünyada tələb edilən qaydalardır. Amma bu şəkildə sərt karantin orqanizmin immunitetinin aşağı düşməsinə, antitellər yaratmaq qabiliyyətinin zəifləməsinə, virusun çoxalmasına gətirib çıxarır. Biz çox dedik, amma eşitmədilər.

- Doktor, rəsmilər də etiraf edir ki, sərt karantin rejiminin tətbiqi əslində yüklənmiş səhiyyənin yükünü azaltmaq,

çünki onlara dərman verilir. Əgər apteklərdə dərmanlar olmasa, xəstəxanaya gedenlərin yarısı evdə müalicə alar. Bu gün hətta yüngül simptomlu xəstələr belə, özlərini xəstəxanaya çatdırmağa çalışırlar ki, heç olmasa dərmanları olacaq. Bu gün apteklərdə adicə vitamin "C" yoxdursa, biz hansı koronavirusla mübarizədən danışırıq. Yüklənməni istəməyənlər Cənubi Koreyadakı, Çindəki "3T" metodundan istifadə etsin.

- Nədir "3T" metodu?

- "3T" metodu odur ki, küçələrdə, hər yanda polis postları deyil, test postları qoyublar. Hamı bir nəfər kimi işin gücünün arxasınca gedərkən, test verir. Testin cavabı bizdəki kimi 7 günə yox, 7 dəqiqəyə hazır olur. Kimdə nəticə pozitiv çıxırsa, dərhal dərman verilir. Cənubi Koreyada 51 milyon insan yaşayır və ümumi yoluxanların sayı 30 mindir. Bizdə isə 10 milyon insan var və yoluxanların sayı 200 minə yaxınlaşır. Cənubi Koreyada cəmi 526 nəfər öldüyü halda, bizdə ölənlərin sayı 2 minə keçib. Vəziyyətin pisləşməsinə istəməyən adam testi və dərmanları əlçatan etməli idi. Daha 9 ay karantin rejimi olar? Təsəvvür edin, bu gün Azərbaycanda toy etmək az qala ağır cinayət sayılır. Gənclər neyləsinlər, qoşulub qaçsınlar, yoxsa elə nikaha girib bir-birinin evinə getsinlər? İnsan həyatında bir dəfə olan xoşbəxt gün az qala terrorizmə bərabər qiymətləndirilir. 14 dekabra qədər restoranda yad adamlarla bir yerdə yemək yeməyə icazə verildirdi, indinin özündə avtobuslarda insanlar üst-üstə gedir, amma 10 nəfərin toplaşması cinayət hesab edilir. Bu absurdur, insanları bu qədər də neqativə kökləmək olmaz. Biri açıq havada meyvə-tərvəz satır, yaxud ayaqqabı təmir edir, ailə üzvü ilə ad günü qeyd edir, ona cərimə yazırlar. Mənə elə gəlir ki, bu qərarları verən bəzi adamlar insanların sevinməsinin əleyhinədir. Biz qələbə sevincimizi belə, illərdir gözlədiyimiz qələbə paradını belə, sevincle yaşaya bilmədik. Azərbaycanın böyük problemi həll edildi və biz koronavirus səbəbindən ürəkdən sevinə bilmədik.